

ПАМ'ЯТЬ ПРО ПОЛЬСЬКИХ ОФІЦЕРІВ – ЖЕРТВ РЕПРЕСІЙ У ХАРКОВІ

Дворкін І.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

За підсумками реалізації радянсько-німецьких домовленостей 1939 р., територія Польщі була розподілена між нацистською Німеччиною та СРСР. У полон до СРСР потрапила велика кількість польських військовослужбовців, більшість з яких були згодом відпущені або передані Німеччині. Близько 25 тис. польських офіцерів залишили в ув'язненні та утримувалися в декількох таборах, зокрема у м. Старобельськ Ворошиловградської (Луганської) області. У квітні-травні 1940 р. польські військовополонені офіцери були розстріляні у харківській внутрішній тюрмі НКВС та поховані у 6 кварталі Лісопарку. Цей військовий злочин, який бу часиною масового розстрілу польських офіцерів, здійсненого сталінським режимом.

На честь польських офіцерів та радянських громадян, розстріляних НКВС, був побудований спільний українсько-польський Меморіал жертв тоталітаризму (Меморіальний комплекс жертв необґрунтованих репресій). 17 червня 1998 р. президент України Леонід Кучма та президент Польщі Олександр Квасневський поклали на місті майбутнього меморіального комплексу наріжний камінь, який був освячений Папою Римським Йоаном Павлом II. Меморіал був збудований протягом 1999–2000 рр. Місце встановлення меморіалу – шостий квартал харківського Лісопарку – трагічне місце для українського та польського народів. Монумент містить стели з іменами розстріляних НКВС у 1938–1940 рр. радянських громадян та польських військових що були поховані в братських могилах на території Лісопарку. На території Меморіалу розташовано 75 братських могил з чавунними католицькими та православними хрестами, «чорна дорога» (могили і шлях, викладений базальтовим каменем), український і польський вівтарі, а також головна алея з епітафійними табличками з обох боків, що пов'язує ці дві частини, з вмурованими на цоколях хрестами ордену *Virtuti Militari* та орденom Вересневої кампанії.

У 2008 р. на будівлі Харківського управління МВС, де у 1940 р була розташована внутрішня тюрма НКВС була встановлена пам'ятна меморіальна дошка. В церемонії її відкриття, зокрема, взяв участь відомий польський режисер Анджей Вайда, батько якого був розстріляний у Харкові.

У березні 2022 р. під час російського вторгнення в Україну меморіал був пошкоджений. Руйнування зазнали плити, на яких містяться імена загиблих польських офіцерів.